

HÄLLFORSHEDENS FRISKOLA EKONOMISK
FÖRENING
hanna.lundberg@icloud.com

2023-10-26
1 (20)
Dnr- SI 2023:5698

Beslut

efter planerad kvalitetsgranskning vid Hällfors
friskola i Vännäs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Hällfors friskola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen samt av skollagens bestämmelser om huvudmannens styrning och stöd.

Namnbyte

Den 1 juli 2023 genomförde Skolinspektionen ett namnbyte från *regelbunden* kvalitetsgranskning till *planerad* kvalitetsgranskning. Detta påverkar ingenting vad gäller granskningens innehåll och genomförande.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden samt huvudmannens styrning och stöd inom det femte området. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Hällfors friskola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i *flera delar* skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärarna och elevhälsan fördjupar sina analyser utifrån de uppgifter skolan sammanställer avseende elevernas kunskapsresultat.

Undervisning

Undervisningen främjar i *hög utsträckning* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i *hög utsträckning* för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i *flera delar*, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn skapar möjligheter till strukturerad samverkan kring bedömningsfrågor med lärare från andra skolor.

Huvudmannens styrning och stöd

Huvudmannen stödjer i *flera delar* skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver tydliggöra sina rutiner för hur klagomål och kränkingsanmälningar ska framföras och utredas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2024-03-29** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 3177 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:5698) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Hällfors skola leder och styr *i flera delar skolans* utveckling, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn organiserar verksamheten så att lärarna har goda förutsättningar att samverka och samarbeta samt ger tydlig ledning i hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas. Rektorn ser också till att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att utveckla kunskaper och värden. Vidare visar granskningen att rektorn i viss mån följer upp och analyserar skolans kunskaps- och trygghetsresultat. De analyser som genomförs är dock främst på individnivå och inte övergripande eller sett över tid. Analysarbetet kan därför utvecklas ytterligare och i högre grad också kopplas till verksamhetens förutsättningar.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer och dokumentstudier.

Ledning och organisation

Granskningen visar att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Rektorn har avsatt tid för arbetsplatsträffar varje vecka där all pedagogisk personal deltar och där elevernas utveckling är i fokus. Utöver detta genomförs också två elevhälsomöten per termin. Rektorn styr mötesinnehållet tillsammans med lärarna som också har möjlighet att lägga till punkter på dagordningen. Skolans personal delar arbetsrum och utöver de veckovisa och fasta mötestiderna sker en kontinuerlig informell samverkan och pedagogiska samtal. Rektorn uttrycker att graden av formalisering är lägre i en liten verksamhet som Hällfors skola, då samma personer deltar i de flesta möten och kan ha

flera olika roller samt sköta olika typer av uppgifter. Exempelvis arbetar rektorn även 50 procent som lärare och leder också skolans likabehandlingsgrupp.

Vidare visar granskningen att rektorn ger tydlig ledning i hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas på skolan. Rektorn har tillsammans med lärarna deltagit i Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) fortbildningskurs "Att undervisa elever, barn och vuxenstuderande med synnedsättning" i syfte att säkerställa lärmiljön för skolans elever med synnedsättning. Efter kursens slut analyserade skolans personal gemensamt vilka åtgärder som skulle genomföras i syfte att utveckla undervisningen för dessa elever. Andra exempel på kollegialt lärande är den samverkan som skett mellan lärarna i klass 2-3 och 4-6 som arbetat tillsammans med att utveckla lektionsstrukturen.

När det gäller stöd till nya eller obehöriga lärare framkommer i intervju med rektorn och lärarna att det finns tydliga rutiner för introduktionsperioden. Rektorn har introduktionssamtal med all ny personal utifrån en plan för introduktion där bland annat frågor som rör skolans policy, värdegrund, och likabehandlingsplan behandlas. Den senast anställda läraren fick också en mentor med schemalagd mentorstid under det första året som nyanställd.

Jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn ser till att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära. Rektorn följer upp hur flickor och pojkar bedöms och skolans personal arbetar på olika sätt med jämställdhetsarbete som en del av värdegrundsarbetet. Lärarna berättar att de gör detta exempelvis genom att lyfta genusfrågor i undervisningen i de olika ämnena samt på temadagar. Rektorn med personal har dock inte utformat några övergripande strategier för hur jämställdhet tas upp i undervisningen. Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla vikten av att rektorn behöver ge tydlig ledning och styrning även kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete för att försäkra sig om att det arbete som sker är genomtänkt och långsiktigt samt kopplar till de behov som finns på skolan.

Uppföljning och analys

Vid granskningen framkommer att rektorn i viss mån följer upp och analyserar skolans kunskapsresultat, resultat av skolans arbete med värdegrund och undervisningens genomförande. Analysarbetet kan dock utvecklas ytterligare och i högre grad kopplas till verksamhetens förutsättningar. Rektorn ser till att skolans kvalitetsarbete sker systematiskt och löpande under läsåret. Rektorn är som tidigare nämnts, själv

undervisande lärare på skolan och arbetar väldigt nära verksamheten. Rektorn besöker lektioner och samtalar kontinuerligt med lärarna om undervisningen. Rektorn har god kännedom om hur det går för de enskilda eleverna och följer upp resultat så som omdömen, betyg, nationella provresultat, skillnader mellan flickors och pojkars resultat samt elever som riskerar att inte uppnå målen. Då elevantalet på skolan är lågt uttrycker dock rektorn att det är svårt att använda sig av resultaten och att dra generella slutsatser. Rektorn följer också upp resultat kopplade till skolans värdegrundsarbete, underlag för detta är exempelvis trygghetsenkäter och skolsköterskans elevhälsosamtal. Utifrån de behov som identifieras i dessa uppföljningar beslutar sedan rektorn om utvecklingsåtgärder och fördelar resurser. Exempelvis har enskild undervisning satts in för några elever, en resursperson med fokus på lästräning, läsförståelse och matematik har satts in i en klass och antalet elevassistenter utökades förra läsåret.

De resultatanalyser som görs är dock till största del på individnivå. Det saknas ett helhetsperspektiv där alla årskurser och ämnen ingår och där generella jämförelser görs över tid. Rektorn uppger att de har haft svårt att göra fördjupade analyser på övergripande nivå och att det är svårt att dra slutsatser med ett så litet elevunderlag. Analyserna handlar därför i högre grad om varje enskild elevs utveckling och hur skolan ska arbeta på bästa sätt för att möta de individuella behov eleven har. Av skolans egen kvalitetsredovisning för läsåret 2022/23 framkommer exempelvis att betygen i hem- och konsumentkunskap var låga och att det saknas tänkbara förklaringar till vad det kan bero på. Det framgår även att måluppfyllelsen i ämnet slöjd är god men ingen analys görs för att hitta framgångsfaktorer.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärarna och elevhälsan fördjupar sina analyser utifrån de uppgifter skolan sammanställer avseende elevernas kunskapsresultat.

Granskningen visar att även om rektorn till viss del analyserar skolans kunskapsresultat kan analyserna breddas och fördjupas ytterligare. De analyser som görs fokuserar främst på den enskilda elevens situation och saknar delvis ett övergripande perspektiv.

Av Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98)¹ framgår att de uppgifter om undervisningens genomförande, elevernas resultat och förutsättningar för genomförande som inhämtats i uppföljningen måste analyseras. En analys innebär att bryta ner resultatet och studera skillnader och variationer mellan olika elevgrupper och klasser, ämnen och målområden. De nationella målen och kraven i styrdokumentet ska stå i fokus. Ett ytterligare steg i analysen är att försöka identifiera möjliga orsaker(orsaksanalys) till vad låg måluppfyllelse hos eleverna eller problem i undervisningens genomförande beror på. Det är samtidigt viktigt för rektorn att inte enbart inkludera svagheter i sin analys utan även ta fasta på de framgångsfaktorer som skolan har.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tillsammans med lärarna och elevhälsan breddar och fördjupar analyserna av kunskapsresultaten utifrån de uppgifter skolan samlar in. Detta kan exempelvis ske genom att göra jämförelser över tid, följa kunskapsutvecklingen klassvis, se vilka skillnader och variationer som finns mellan elevgrupper och i olika ämnen. Detta i syfte att hitta tänkbara förklaringar till varför måluppfyllelsen ser ut som den gör på skolan kopplat till undervisningens genomförande och de förutsättningar som getts lärarna. I arbetet med att förstå och förklara varför resultaten ser ut som de gör kan rektorn med fördel ta hjälp av forskning och Skolverkets allmänna råd och stödmaterial² på området.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömer följande: Undervisningen främjar *i hög utsträckning* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

¹ Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, s. 21, 31f, 47f.

² Systematiskt kvalitetsarbete i förskola och skola. Skolverket. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete/systematiskt-kvalitetsarbete-i-skola-och-forskola>

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att undervisningen är strukturerad samtidigt som syftet med lektionen och olika arbetsmoment överlag är tydligt. Undervisningen består av olika moment och arbetsformer som skapar en variation för eleverna. Vidare får eleverna det lärarstöd de behöver för att förstå och komma vidare i sina uppgifter. Det förekommer inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Lärarna anpassar undervisningen så att den utmanar och stimulerar eleverna utifrån hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling. Lärarna ger eleverna möjligheter att reflektera över det egna lärandet och ser också i viss mån till att eleverna får vara med och utvärdera och påverka undervisningen.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Målfokuserad och strukturerad undervisning

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad och att syftet med lektionen och olika arbetsmoment överlag är tydligt. På samtliga lektioner startar lärarna med en introduktion av vad lektionen ska innehålla samt efterföljande genomgång. I några fall gör läraren en återkoppling till föregående lektions innehåll. På en av de observerade lektionerna ska eleverna gå ut och undersöka småkryp, och läraren frågar eleverna vad de tror att syftet med en sådan uppgift kan vara. Lärarna berättar att de har ett gemensamt tänk vad gäller undervisningens struktur och hur en lektion ska utformas exempelvis när det kommer till inledning och sammanfattande avslut. Lärarna säger samtidigt att det finns ett friutrymme för hur man som lärare går tillväga. Lärarna uttrycker att det som är gemensamt för alla lärare är att de har en morgonsamling innan skoldagen startar för att gå igenom med eleverna vad som ska göras under dagen och vad som förväntas av dem. Vid flera av de lektioner Skolinspektionen besökte avslutades lektionerna med att eleverna fick berätta vad de lärt sig och sammanfatta vad de arbetat med samt berätta hur de tyckte det gått att utföra sina uppgifter och om något varit svårt.

Varierad undervisning och aktivt lärarstöd

Vid granskningen framkommer att undervisningen består av olika moment och arbetsformer som skapar en variation för eleverna. På de besökta lektionerna arbetar eleverna både teoretiskt och praktiskt och eleverna arbetar såväl enskilt som i par, grupp och i helklass.

Eleverna får överlag ett aktivt stöd av sina lärare så att de vet vad de ska arbeta med på lektionen samt för att förstå och bibehålla engagemang för uppgiften. Både lärare och resurspersoner förklarar på olika sätt och använder också i vissa fall både bildstöd

och konkreta föremål för att förstärka sina förklaringar. Under lektionsobservationerna kommer de flesta elever igång snabbt med sina arbetsuppgifter och lärarna går runt i klassrummet och kontrollerar att alla elever hänger med, även de elever som inte aktivt ber om hjälp genom att räcka upp handen. De elever som tappar fokus uppmärksammas snabbt av lärarna eller resurspersonen.

Inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation

Det förekommer inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Rektorn uppger att alla lärare arbetar aktivt med att göra undervisningen intressant. Skolan har under läsåret 2022/23 arbetat med positiv förstärkning för att få eleverna att känna att "de är bra" och att "de duger". Vid samtliga observerade lektioner förekommer inslag i undervisningen där lärarna uppmuntrar och berömmar elevernas arbetsinsatser genom att ge dem positiva kommentarer och feedback under pågående arbete. I Skolenkäten³ har eleverna skattat området "Bemötande- lärare" högre (9.1) än genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter (7.7) på en 10-gradig skala.

I intervju med lärarna och elevhälsan framkommer att de, i de fall elever har större svårigheter med motivationen, arbetar tillsammans för att hitta lösningar. Exempelvis har skolsköterskan genomfört motiverande samtal med elever som inte varit motiverade att komma till skolan.

Stimulans och utmaningar utifrån elevernas behov och förutsättningar

Lärarna anpassar undervisningen så att den utmanar och stimulerar eleverna utifrån hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling. Eleverna arbetar med olika uppgifter och läromedel beroende på vilken årskurs de går i. Lärarna berättar att en fördel med åldersblandade grupper är att det är lättare att nivåanpassa innehåll och arbetsuppgifter. Lärarna säger att de yngre eleverna som behöver utmanas kan ta del av de mer avancerade arbetsuppgifterna som de äldre eleverna arbetar med och på samma sätt är det lätt att gå tillbaka och repetera kunskapsinnehåll för de elever som behöver det. Rektorn uttrycker att lärarna är duktiga på att anpassa undervisningen till eleverna och att de pratar mycket i lärarkollegiet om vikten av att ge eleverna möjlighet att utföra uppgifter på flera olika sätt.

³ Skolinspektionen genomför Skolenkäten som en del av granskningen av skolverksamheten i landet. Enkäten riktar sig till elever, vårdnadshavare och pedagogisk personal och genomförs löpande med en tvåårsfrekvens för alla skolor. För alla frågor i enkäten beräknas ett snitt för referensgruppen. Skalan är 1- 10 där ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning.

Elevernas delaktighet i undervisningen och sitt eget lärande

Granskningen visar att eleverna görs delaktiga i undervisningen och sitt eget lärande. Under de observerade lektionerna förekommer vid flera tillfällen övningar där eleverna får möjlighet att reflektera utan ett givet svar. Exempelvis på en matematiklektion där läraren för ett prövande samtal med eleverna som ges möjlighet att presentera sina uträkningar för varandra och berätta hur de tror man kan tänka för att lösa uppgiften. På en annan lektion får eleverna söka svar på frågor genom att använda olika typer av källor, exempelvis genom att göra egna undersökningar samt genom att använda läromedel och digitala verktyg. Lärarna berättar att de också brukar använda sig av loggböcker där eleverna får skriva och utvärdera veckan som varit och fundera på vad som fungerat bra och mindre bra. Även inför utvecklingssamtalen får eleverna svara på frågor som handlar om hur eleven lär sig bäst, vilka arbetssätt de gillar mest samt vad de tycker är lätt respektive svårt i skolan. Eleverna berättar att de vuxna på skolan lyssnar på dem och i Skolenkäten har eleverna skattat området "Elevinflytande" något högre (6.7) än genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter (6.2) på en 10-gradig skala.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Skolan arbetar i *hög utsträckning* för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att Hällfors friskola bedriver ett aktivt arbete för att skapa och upprätthålla studiero och att eleverna involveras i detta arbete. Lärarna vidtar ändamålsenliga åtgärder för att skapa en lugn studiemiljö. Skolan arbetar också aktivt med att skapa en trygg miljö för eleverna på skolan genom att ha ett gemensamt förhållningssätt när det kommer till arbetet med att skapa trygghet. Elevernas uppfattning om tryggheten i skolan följs regelbundet upp och analyseras.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Skolans arbete med att skapa studiero

Granskningen visar att det pågår ett aktivt arbete på skolan för att skapa och upprätthålla studiero och att eleverna involveras i detta arbete. Skolan har dels gemensamma ordningsregler och dels klassrumsregler som eleverna har varit med och tagit fram.

Vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört råder överlag studiero så att eleverna kan koncentrera sig på sitt skolarbete. Eleverna räcker upp handen när de vill säga något eller be om hjälp samt lyssnar på lärarna när de tillrättavisar. I intervju med lärarna, elevhälsan och rektorn framkommer att studieron varierar mellan olika klasser och att skolan arbetar aktivt med att åtgärda bristande studiero när det behövs. Exempelvis genom att stötta upp med extra personal samt genom särskilda placeringar för elever i behov av avskildhet. Utöver detta delar lärarna med sig av strategier om vad som fungerar bra eller mindre bra i arbetet med att skapa och upprätthålla studiero. Rektorn uttrycker att lärarnas tydliga ledarskap och tydliga förväntningar på eleverna tillsammans med skolans inarbetade rutiner är framgångsfaktorer i arbetet med studiero.

Skolans arbete med att skapa trygghet

Granskningen visar att det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan. Elevernas upplevda trygghet följs upp genom terminsvisa enkäter, utvecklingssamtal, skolsköterskans elevhälsosamtal samt löpande i de dagliga samtalen med eleverna. Skolan genomför även kartläggningar över hur eleverna upplever olika platser exempelvis omklädningsrum, skolgård och övergång mellan skola och fritidshem. Lärarna följer också upp med eleverna hur de svarat i trygghetsenkäterna som en del i arbetet att skapa trygga miljöer. I samtliga intervjuer framkommer att Hällfors friskola överlag är en trygg skola och att rektorn och personalen generellt har en god kännedom om hur eleverna upplever tryggheten.

Utifrån de behov som framkommer av kartläggningarna arbetar skolan med förebyggande och främjande insatser. Dessa insatser beskrivs också i skolans likabehandlingsplan. Skolan har exempelvis utökat bemanningen i omklädningsrummen eftersom elever uttryckt att de upplever osäkerhet där. För att underlätta för eleverna att komma i kontakt med skolsköterska eller kurator utan att gå via lärare, har en direkt kontaktväg till elevhälsan inrättats i form av en låst brevlåda. Detta i syfte att eleverna själva ska kunna be om samtalstid eller ställa frågor som de har. Även rastvärdarnas arbete lyfts fram som en framgångsfaktor i det förebyggande trygghetsarbetet. I intervju med rektorn och lärarna framkommer att en stor del i det främjande trygghetsarbetet sker i skolans värdegrundsarbete. Lärarna har exempelvis arbetat med Barnkonventionen

och värdegrundsmaterial för grundskolan och rektorn har informerat om skolans lika-behandlingsplan i samtliga klasser. På förekommen anledning har samtal om vikten av att i skolan motverka mobbning och kränkande behandling genomförts i samtliga klasser och i mindre grupper.

I intervju med såväl rektorn som elevhälsan framkommer emellertid att elevhälsan i större omfattning kan involveras i det förebyggande och främjande trygghetsarbetet och att de har en dialog om hur ett sådant arbete skulle kunna se ut.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionens bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i *flera delar* men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att rektorn deltar i lärarnas bedömningsdiskussioner och i viss mån följer upp och analyserar eventuella skillnader i lärarnas bedömning och betygssättning. Hällfors skola är dock liten och elevantalet lågt vilket försvårar analysarbetet. Rektorn ser till att lärarna använder sig av olika metoder för kvalitetssäkring, men formella forum för samverkan för lärarna att kunna samverka med andra lärare kring exempelvis sambedömning eller i bedömningsdiskussioner saknas.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, och dokumentstudier.

Diskussion och analys av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn följer upp och i viss mån analyserar lärarnas arbete med att bedöma och sätta betyg i syfte att säkerställa att det sker en likvärdig betygssättning på skolan och att lärare gör bedömningar på likvärdigt sätt. Rektorn deltar i bedömningsdiskussioner med lärarna och uppger i intervju att han har god insikt i de bedömningar som lärarna gör av elevernas kunskapsutveckling samt de betyg som lärarna sätter. Rektorn har inte sett något i lärarnas bedömningar som "sticker ut". Rektorns analys av resultaten på de nationella proven visar en god

överensstämmelse med elevernas terminsbetyg. Rektorn uppger att det dock är svårt att göra analyser av eventuella avvikelser i lärares bedömning och betygssättning då skolan inte har parallella årskurser och det endast finns en lärare per grupp som skriver omdömen eller sätter betyg. Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka möjligheten att ändå exempelvis göra jämförelser över tid och mellan ämnen gällande omdömen och betyg.

Kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Granskningen visar vidare att lärarna ges vissa förutsättningar att kvalitetssäkra sin bedömning och betygssättning. Rektorn uttrycker att han ger lärarna tid och möjlighet att diskutera frågor som rör bedömning och betygssättning, bedömningsunderlag och hur de kan arbeta för att ge eleverna möjlighet att på ett varierat sätt få visa sina kunskaper. Rektorn deltar också själv i dessa möten. Enligt lärarna är dock detta inget som sker fortlöpande utan främst i samband med betygssättning. I årskurs 4-6 arbetar två lärare vilka också samverkar i bedömningsfrågor, de sambedömer de nationella proven och har exempelvis diskuterat betygskriterierna i relation till ämnesinnehåll i några ämnen. De är emellertid få lärare på skolan och övriga lärare saknar både ämneskollegor och kollegor som undervisar i samma årskurser. I intervju med både lärarna och rektorn framkommer att det är svårt med så få lärare, att få till en regelbunden samverkan i syfte att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg. Lärarna uppger att de inte heller har haft någon samverkan med andra lärare under de senaste åren. I Skolenkäten har lärarna skattat området "Bedömning och betygssättning" lägre (4.4) än genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter (6.3). Rektorn uttrycker att det vore önskvärt med organiserad samverkan med andra skolenheter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn skapar möjligheter till strukturerad samverkan kring bedömningsfrågor med lärare från andra skolor.

Granskningen visar att arbetet med att säkerställa likvärdighet i bedömningar, omdömen och betyg behöver utvecklas. Hällfors skola är en mindre skola som inte har parallella årskurser och endast en lärare per grupp som sätter betyg eller skriver omdömen. Lärarna saknar ämneskollegor som undervisar i samma årskurser och det finns inte heller några forum för regelbunden kvalitetssäkring med lärare från andra skolenheter.

Betygssättning är en komplex praktik och för att lärare ska kunna göra professionella bedömningar behöver lärare ges förutsättningar att kvalitetssäkra sin bedömning på olika sätt och med hjälp av andra lärare, både inom och mellan skolor. Rektorn behöver se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma elevprestationer. Ibland behöver huvudmannen bistå rektorn med att organisera arbetet. Detta kan ske genom att skapa mötesplatser, såväl fysiska som digitala.

Det ligger i lärarens profession att bedöma var eleven befinner sig i relation till målen. Likvärdigheten i detta arbete är viktigt och då inte enbart i samband med betygssättning utan även vid bedömningar som lärarna behöver göra i icke-betygssättande årskurser.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tillsammans med huvudmannen ser till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med lärare från andra skolor göra sambedömningar och diskutera bedömningsfrågor och betygssättning. Detta kan ske genom att skapa såväl fysiska som digitala forum.

Huvudmannens styrning och stöd

Författningsstöd

2 kap. 2, 8 a, 13, 18 och 34–35 §§, 4 kap. 7–8 §§ skollagen

3 kap. 1 och 4 §§, 5 kap. 1 § kommunallagen

Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Huvudmannen styr och stödjer *i flera delar* skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är att huvudmannen organiserat ett behovsanpassat stöd till rektorn och tydliggjort roller och ansvarsfördelning inom organisationen. Vidare arbetar huvudmannen för att säkerställa viktiga förutsättningar för utbildningen såsom tillgången till lokaler, personal och utrustning. Huvudmannen behöver dock tydliggöra sina rutiner för hur kränkingsanmälningar och klagomål mot utbildningen ska kommuniceras, utredas och återkopplas.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer och dokumentstudier.

Behovsanpassat stöd till rektorn

Granskningen visar att huvudmannen tillhandahåller ett behovsanpassat stöd till rektorn. Huvudmannen har god kännedom om den verksamhet som bedrivs på skolan och har regelbundna ledningsmöten med rektorn. Vid dessa möten följer huvudmannen och rektorn upp elevernas måluppfyllelse, trygghet och studiero samt vilka eventuella resurser som behövs sättas in. Under läsåret 2022/23 ökades antalet elevassistenter och det sattes också in enskild undervisning i syfte att möjliggöra likvärdig undervisning för elever i behov av stöd. Utöver de återkommande mötena fungerar huvudmannen som ett bollplank till rektorn i olika frågor som rör verksamheten. Huvudmannens representant uttrycker att detta är särskilt viktigt eftersom rektorn saknar en rektorskollega att diskutera med.

Förutsättningar för undervisning

Granskningen visar att huvudmannen tar ansvar för att ge skolenheten förutsättningar att planera och genomföra undervisningen. Exempelvis genom att se till att det finns tillgång till ändamålsenliga lokaler samt digitala verktyg och andra verktyg för lärande. Huvudmannen har byggt ut skolan så den inrymmer en slöjdsal och fler klassrum samt försett skolan med nya läromedel. Dock saknas skolkök på skolan och när eleverna ska genomföra de praktiska momenten i ämnet hem- och konsumentkunskap åker de till en annan skola i kommunen. När det gäller huvudmannens ansvarstagande för att säkerställa kompetensförsörjningen av lärare framkommer det att skolan aktivt arbetar med att rekrytera legitimerade lärare samt elevhälsopersonal. Exempelvis utannonserar huvudmannen vakanta tjänster samt erbjuder redan anställd personal utbildning på arbetstid. Huvudmannen och rektorn menar dock att rekrytering är en utmaning.

Vidare ser huvudmannen till att lärarna och rektorn ges möjligheter till kompetensutveckling. Under vårterminen genomgick all undervisande personal på skolan SPSM:s kurs "Att undervisa elever, barn och vuxenstuderande med synnedsättning" då det finns elever på skolan med synnedsättning.

Huvudmannen som självständig aktör

Granskningen visar att det i de flesta frågor och ansvarsområden finns en tydlig fördelning av roller och ansvar mellan huvudmannen och skolan. I intervju med huvudmannen och rektorn framkommer att huvudmannen har ansvar för att skolan har de ekonomiska, materiella och personella förutsättningar som behövs, medan rektorn har ansvar för skolans resultat och de pedagogiska frågorna som rör undervisningen. Skolans styrelse består av sju ordinarie ledamöter och tre suppleanter

som sammanträder en gång i månaden. Inför dessa möten rapporterar rektorn till styrelsens ordförande om aktuella frågor som rör skolverksamheten. Vid ungefär två tillfällen per termin sammanträder två representanter från styrelsen och rektorn. Vid dessa möten följer huvudmannen och rektorn upp elevernas måluppfyllelse, trygghet och studiero samt vilka eventuella resurser som behövs sättas in. Huvudmannen tar också del av skolenhetens kvalitetsredovisning där rektorn tillsammans med lärarna redovisar skolans resultat. Huvudmannen uttrycker att styrelsen har ett stort förtroende för rektorn i de frågor som rör undervisningen och att styrelsen inte vill blanda sig i för mycket i de frågorna. Skolinspektionen vill dock i sammanhanget framhålla att huvudmannen aktivt och oberoende av rektorn, måste ta ställning och förhålla sig till den uppföljning, analys och bedömning som tagits fram vid skolenheten och kritiskt granska och analysera den.

Granskningen visar vidare att rollerna inte är lika tydliga när det gäller huvudmannens roll som oberoende aktör vid föräldrars och elevers klagomål på utbildningen samt vid kränkingsanmälningar. I intervjuer och inskickad dokumentation framkommer förvisso att det finns rutiner för hur elever och vårdnadshavare ska kunna framföra kritik via en klagomålsblankett på skolans hemsida. Skolinspektionens bedömning är dock att ansvarsfördelningen i viss mån är oklar och att det inte framgår tydligt vem som är mottagare för de kontaktuppgifter som uppges på hemsidan. Blanketterna på skolans hemsida hänvisar i första hand till verksamhetschef på Kraftverkets förskola respektive fritidshem eller till "annan personal". Vidare är rutinerna för hur klagomål och kränkningar omhändertas och utreds delvis otydliga.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver tydliggöra sina rutiner för hur klagomål och kränkingsanmälningar ska framföras och utredas.

Granskningen visar att det inte är tydligt till vem elever och vårdnadshavare ska vända sig till med klagomål och kränkingsanmälningar. I sammanhang där föräldrar och ansvariga för verksamheten känner varandra väl kan det vara både lättare och svårare att ta upp känsliga frågor, som till exempel att man som förälder inte är nöjd med verksamheten. Det är därför extra viktigt att de personer som vill framföra klagomål ska veta på vilket sätt det ska göras, vem som är ansvarig och hur det kommer utredas.

Det framgår av skollagen att huvudmannen har ett ansvar för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Framkommer det att det finns brister i utbildningen ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Huvudmannen ska också ha

skriftliga rutiner för att ta emot och utreda sådana klagomål.⁴ Det är upp till varje huvudman att bestämma hur klagomålshanteringen organiseras, det är dock alltid huvudmannen som är ansvarig för att utreda och åtgärda brister i verksamheten. Det är viktigt att de som vill lämna klagomål också får veta att huvudmannen har detta utrednings- och åtgärdsansvar.⁵

I Skolverkets rekommendationer för klagomålshantering tas det bland annat upp att det behöver framgå tydligt för elever och vårdnadshavare vilket ansvar huvudmannen har för att ta emot och hantera klagomål samt vem som representerar huvudmannen för utbildningen. Huvudmannen förväntas föra en dialog med rektor och skolpersonal om hur begreppet klagomål kan definieras och användas i hela organisationen, för att på så sätt kunna utveckla en samsyn kring detta. Huvudmannen förväntas också föra en dialog med rektor om ansvar och roller vid klagomål i syfte att skapa tydlighet i att ta emot och hantera klagomål på de olika nivåerna i styrkedjan.

Skolinspektionen rekommenderar huvudmannen att tydliggöra rutinerna för klagomålshanteringen och hur den ska organiseras, samt se över den interna ansvarsfördelningen. Skolverkets rekommendationer för klagomålshantering⁶ kan vara ett gott stöd i arbetet.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av undervisningsrådet Veronica Bonivart Säfström.

I handläggningen av ärendet har utredarna Helen Lundell Sjöberg (föredragande), Eva Ahlman (medbedömare) samt Robert Sondell medverkat.

⁴ 4 kap. 7-8 §§ skollagen.

⁵ Prop. 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 309 och 673; Skolverkets allmänna råd *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, s.40.

⁶ Rekommendationer för klagomålshantering. Skolverket. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-for-klagomalshantering>

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- En intervju med representant för huvudmannen.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Bedömningsområde 5: I vilken utsträckning styr och stödjer huvudmannen skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning i en trygg miljö? I detta område granskas hur huvudmannen arbetar med att vara en självständig aktör i arbetet mot att nå de nationella målen.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 5- 6 september 2023. Besöket genomfördes av Helen Lundell Sjöberg och Eva Ahlman.

Hällfors friskola ligger i Vännäs kommun och bedriver verksamhet för grundskolans årskurser 1-6 samt förskoleklass. Skolenheten leds av en rektor och har vid granskningstillfället 38 elever indelade i tre grupper, F- 1, 2-3 samt årskurs 4-6. På skolan arbetar fem lärare som alla innehar lärarlegitimation. Huvudmannen Hällforshedens Friskola Ekonomiska förening (7696170-08) har drivit skolan sedan 1996 enligt det tillstånd som beviljats 1995.